UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

CONSIDERACIONS

SOBRE LA

CONVENIENCIA DEL ESTUDI DE LAS MONTANYAS. [1]

Senyors: encara que una exposició oral semblava més propia de qui, com jo, se dirigeix á particulars amichs y á altres personas á qui professo un fraternal afecte tant sols per la circunstancia d' esser catalanistas, deixant apart la consideració que 'm mereixen las distingidas qualitats personals de tots, la nulitat absoluta que 'm sento de dots oratorias y, més que aixó, lo temor de que 'm passessen per alt algunas de las ideas que vaig á manifestarvos, m' han fet afrontar lo vostre judici, per aquest concepte més sever, presentántvoslas en un petit travall que no sé si dega calificar de literari.

La vostra indulgencia, donchs, m' es tan necessaria, que, lluny de demanarvosla, com solen fer fins los subjectes més

---

(1) Memoria llegida ab motiu de crearse en la Associació la *Secció Topográfica-pintoresca.*

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

eminents, á impuls d' un sentiment de modestia, á voltas faltat de sinceritat, á voltas sentit, pero exagerat, per mes que en mí no podria esser ni un ni altre, subjectaré á la vostra consideració lo sol fet de que aquesta es la primera vegada que m' atreveixo á tant. Confio en que la benvolensa vostra me será concedida y vaig á entrar á parlarvos del assumpto que 'ns té aquí congregats.

Es, senyors, l' amor á la patria un sentiment que, apart del afany ab que 'ns impulsa al estudi de la seva historia, estudi que 'ns eleva l' esperit ab lo recort de las glorias dels nostres passats, nos dona també un irresistible desitj de recorrer la *nostre terra*, *pera gosarnos en la contemplació de* sos accidents y bellesas, al temps de visitar los llochs meteixos en que tan famosos fets passáren; y aixi com l' enamorat donzell se complau en admirar la hermosura de la noya estimada y en trobarhi relació ab la bondat y tendresa de la seva ánima, aixi meteix un bon patrici troba en l' aspecte de la terra que l' ha vist naixer una rahó de la seva historia, y, al admirar sas bellesas, sembla evocar d' entre las ruinas de sos antichs monuments las ombras dels ilustres passats, d' una sola *ullada abarcant l' horisó dels segles*.

Donchs aqueix noble sentiment, aqueix desitj insaciable, aqueix irresistible afany era lo que 'ns portava, d' alguns anys ençá, á uns quants companys meus y á mi, á fer excursions per la nostra tant estimada Catalunya, cercant sos més enlayrats turons pera passejar desde allí dalt la nostra ansiosa vista per tota la extensió de son territori y omplirnos de goig ab la contemplació d' aquellas tant accidentadas, grandiosas y bellas perspectivas.

Llavors, al veure verdejar, extesas als nostres peus, las planas per la arada tant solcadas, nos recordávam de que la

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

nostra terra es patria d' infatigables travalladors; al contemplar la inmensa mar que besa sas costas, perdentse en la ralla del horisó, nos recordávam de que es pátria d' intrépits navegants; al ovirar ab corona d' enmarletats castells sos alts turons, nos recordávam de que es pátria d' insignes héroes; al sentir lo fressejar de sos rius entre las vernedas, pensávam en que la nostra terra es terra de poesía; al admirar la no interrompuda escala de montanyas que del mar se 'n puja al firmament, pensávam en que la nostra terra es terra d' independencia y, per fi, al veurela arreu espurnejada d' ermitas, santuaris, monastirs y catedrals, pensávam en que la nostra terra es terra de Deu. ¡Benehida la hora en que vejérem la llum en terra catalana!

Quan la ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS nasqué de la iniciativa del nostre digne President, que feya pochs mesos s' havia unit á aquell esbart, vinguéren á formarne part alguns dels nostres companys, y dels més preferits per mí, y ben aviat, á llur exemple, tinguí jo també la honra de contarme entre vosaltres.

En algunas excursions que férem plegats, fóreu l' objecte de la meva admiració quan vos veya buscar ab afany un recort, una inscripció, un document, una bellesa artística ab que enriquir la historia de la nostra pátria ó un exemplar més ab que aumentar llurs coleccions los aficionats á las ciencias naturals; y, he de confesarho ab franquesa, veyentvos tan aplicats, m' avergonyía de vegadas de véurem tant inútil, puix dedicat desde molt noy á una professió mercantil, ni sabia res d' arqueología, ni possehía altres coneixements en ciencias naturals que aquells més elementals y rudimentaris que s' adquireixen en la primera educació.

No trobantme, donchs, en mon centre, y apremiat per una

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

ocupació que devia exigirme tota la atenció, me vegí precisat, fá cosa de mitj any, y ben á pesar meu, á deixar lo puesto que jo tant estimava.

Durant aquest período en que sempre vos he anyorat, me he fixat en investigar las causas que m' atreyan á vosaltres, essent aixi que la meva insuficiencia estava tant distant de las vostras aficions científicas; he fet un exámen de las ideas que 'm dominavan y que sols havian pres fins ara en ma imaginació una forma vaga, quina manifestació era un desitj extraordinari de veure y escalar montanyas, y he vingut á coneixer que ja que no podia esser la afició á la arqueologia lo que exercia aqueixa atracció, era l' afany de contemplar la bella grandiositat topográfica de la nostra terra, contemplació que, ja dispers aquell primer vol d' excursionistas, me facilitavau ab las vostres excursions, per mes que aquesta facilitat no correspongués á la extensió de mon afany, puix més atents á las investigacions arqueológicas que á la contemplació de bellesas naturals y al estudi d' accidents topográfichs, donavau la preferencia á monuments y arxius y no os ocupavau d' aquellas bellesas y d' aquells accidents mes que quan se vos presentavan al pas per casualitat.

Comunicats aquestos pensaments á un amich de tots nosaltres, lo Sr. Garcia Vilamala, trobáren tal ressó en son esperit entussiasta, que resolguérem formar lo plan d' una Associació que tingués per exclusiu objecte facilitar la contemplació y estudi de las nostras montanyas, á quin objecte demanárem á Paris los estatuts del Club alpí francés, societat que havia de tenir, y vejérem tenia, molta semblansa ab lo que nosaltres nos proposávam; mes ab lo ben entés de que, abans de portar á execució lo nostre projecte, oferiríam sa realisació á n' aquesta ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCUR-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

SIONS CIENTÍFICAS, condició á que 'ns obligavan ensemps la delicadesa y la amistat y la conveniencia de Catalunya y del catalanisme.

Reforsats ab la cooperació ilustrada y també entussiasta de dos companys més, los Srs. Guasch y Solano, y sense donarne á altres coneixement, pera que la diversitat de parers no 'ns privés de fervos aqueixa oferta, presentárem lo pensament á la consideració de la digna Junta Directiva de la Associació.

Aceptat ja per aquesta, y acordada, també per ella, la constitució d' una nova secció al efecte de realisarlo, secció que s' encabrá en la artística, pera no incorrer en una reforma reglamentaria sempre enutjosa (1), he estat afavorit per mos companys d' iniciativa pera exposarlo á la vostre consideració tal y com fou concebut.

No 's pot dubtar, senyors, de que anem á fer un bon servey á la nostra pátria, que desconeguda en aqueixa part, y per conseguent mal apreciada com es de propis y d' extranys, ne té una vera é imperiosa necessitat.

Pays essencialment montanyós, com la Suissa, si bé nostras montanyas no arriban á igualar en elevació als més alts cims dels Alpes, no son per aixó menys gegantinas, bellas y ricas pera que no merescan esser recorregudas, admiradas y estudiadas ab entussiasme.

¿Y sabeu per qué las regions alpinas han conseguit la importancia y fama universal que tenen?, perque apart de la seva indiscutible grandiositat, no sols han tingut á son servey, digamho aixi, lo talent y habilitat de mil artistas que

---

(1) La Associació acordá que la nova secció fos independent.—*Nota de la Associació.*

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

han fet ressaltar tantas bellesas, en totas las formas y procediments del art, si que també s' ha apoderat d' ellas un esperit especulador que ha difundit y popularisat aquells paisatjes d' una manera prodigiosa per tot lo mon y molt especialment per la nostra Europa y que ademés ha facilitat per tots los medis llur contemplació y estudi.

A aquest fi han concorregut los esforsos de las autoritats d' aquell pays, los esforsos dels particulars y la merescuda recompensa proporcionada per una afluencia fabulosa de viatgers procedents de tot lo mon.

Las montanyas á Catalunya han tingut, y tenen encara, gran influencia en nostre geni y en las nostras costums y no crech aventurarme massa dient, que tal volta molts dels titols de gloria que la historia catalana consigna, á nostras montanyas son deguts.

A redós de nostras encrespadas serras es ahont se formáren aqueixos caracters independents y enérgichs que admirem en nostres progenitors y fan lo nostre ergull; en las nostras montanyas es ahont s' apren l' hábit del travall que es lo distinctiu del nostre poble entre 'ls demes d' Espanya y es en las montanyas ahont se respira, ensemps que 'ls ayres més purs, la més senzilla y la més sublim moral.

Havem, donchs, de mostrar á tothom las nostras serras gegantinas de nevadas y misteriosas cimas, ficadas entre 'ls nuvols que las besan arrossegantse per llurs faldas; havem de mostrar las rialleras y deliciosas valls que éllas ombrejan, y provarém á propis y extranys que la nostra terra enclou bellesas de primer ordre y que no havem d' anar lluny, fora de casa, á pagar ben car lo que aquí tenim á poca costa.

Havem de fer tot lo que sia possible pera que l' investigador dels recorts históríchs y de las preciositats científich-naturals

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

de la nostra terra y l' admirador de sas bellesas artísticas y pintorescas, no 's troben abandonats en mitj dels montanyosos deserts, sense camins, sense guias inteligents y despresos y sense posada; y tenim la confiansa de que en tota Catalunya, lo meteix las autoritats que las corporacions y que 'ls particulars, no 'ns deixarán sols en tan noble y útil empresa.

Dintre aqueixa aspiració hi cap lo savi com l' artista, lo filosoph com lo poeta, lo soldat de la patria com lo ministre del Altíssim, lo sever home d' estudi com lo senzill y alegre *turista*, si aquest galicisme m'es permés.

Y no cregau que donant accés á la contribució del nostre fi á personas que no tingan aficions y coneixements científichs ha de apartarse á la Associació del camí de la investigació y del estudi que ab gran utilitat pera la nostra patria té emprés; molt al contrari, perque tots los entussiasmes, essent com son comunicatius, es molt més fácil que pense á entrar per tant profitosa vía aquell que may s' ho hagués proposat, que nó que se 'n aparte aquell que ja ha comensat á recórrerla. De mí puch dirvos que dech en gran part á las excursions lo trobar interessant l' estudi de la historia que abans trobava tant pesat.

Reunidas, donchs, las observacions del savi á las impresions del poeta, las inspiracions del artista y las consideracions del filosoph, anant lo qui té desitj de saver y aquell qui 's daleix per contemplar los espectacles de la naturalesa ó las bellesas del art, en amigable companyía, á impuls de llur respectiu afany, á recorrer las nostras montanyas, ne sortirá d' aqueixa diversitat d' aspiracions un conjunt agradable y útil á tots, que en últim resultat reeixirá en profit de la patria catalana y en gloria de la Associació.

Encara hi há més.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Una missió regeneradora pot estar reservada á la nostra Associació.

Com las sevas semblants d' Italia, de Fransa, de Suissa, d' Austria, d' Inglaterra y d' altres payssos, pot esser un motiu d' atracció pera 'l nostre jovent, fentli rebujar diversions y plahers enervants pera portarlo á respirar los oreigs flayrosos, purs y sans dels boscos y enfortirlo al meteix temps ab las caminadas á peu, indispensables en certs llochs de la montanya. Pot traurel del abisme en que forasteras influencias y costums van enfontsantlo, y ahont van amollintse sas forsas físicas, morals é intelectuals, pera emportarsel á dalt de las més altas carenas, y allí, posat en lo cim d' un pich vertiginós, ensenyarli á sos peus la terra que sos passats ilustráren, despertarli una noble emulació y, per fi, acostantlo á Deu, ferli admirar sa grandesa.

¿Quí será que «suspes aixi en mitj del espay, ample y seré, extenent la vista per un horisó sens fi, escoltant á sos peus la tempesta que brama rodolant de vall en vall, podrá sus traures á una pregonda emoció religiosa y no entreveurá tal volta la explendent visió del Infinit»? (1).

No he de esforsarme en ponderar aqueixa missió com eminentment moral y civilisadora, com eminentment patriótica; lo vostre clar judici amidará tota sa trascendencia. Una sola consideració vos faré referent á aqueix últim concepte: las nacions sofreixen en lo transcurs dels temps cambis y alternativas; unas poderosas invadeixen las débils, altres petitas volen engrandirse, ¿quí sap si un dia podrá la patria agrahir alguna cosa en aquest sentit á la nostra institució?;

---

(1) D' un prospecte del Clup Alpí francés.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

una dressera coneguda, un guia expert, poden facilitar una victoria ó deturar la marxa triomfal d' un invasor.

Desde 'ls cims nevats de la Maladetta, del Puig-mal y del Canigó fins á las profunditats de las covas del Montserrat; desde las fonts en que naixen los nostres rius fins á las bocas per hont entran llurs ayguas en lo mar, despres d' haverse escolat entre singles y d' haversc desfet en escumosas y atronadoras cascatas, lo físich, lo botánich, lo geólech, tenen un camp inmens pera llurs estudis: los més variats climas, las més diversas vegetacions, las més preuhadas riquesas geológicas. Mentres las ruinas dels ergullosos castells feudals á dalt de cónichs turons destacantse sobre la blavenca volta del firmament, los monastirs ab llurs bellesas arquitectónicas y llurs recorts históríchs y religiosos, los santuaris y ermitas, testimonis de la fé de cent generacions, monuments sembrats arreu per las nostras montanyas, ofereixen ample espay que recorrer al poeta y al historiador, al artista y al religiós.

Veus aquí com lo nostre propósit s' agermana perfectament ab l'esperit de la ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS.

Los medis de realisarlo, en lo que nosaltres hem sapigut, están consignats en lo projecte de reglament que fou presentat íntegro á la digna Junta Directiva.

Al formarse lo de la nova secció, bó será que 's tingan en compte algunas de las ideas que allí s' apuntan.

Per una, empero, que no cap dins d' un reglament de secció, y á la que atribueixo la major importancia, vos demano la atenció més preferent. Tal es, la organisació ó constitució de seccions á fora de Barcelona.

Ningú de nosaltres desconeix l' esperit catalanista, l' en-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

tussiasme patri que anima á moltas personas ilustradas de las més principals poblacions de Catalunya. Fá poch poguéreu experimentarho en la excursió feta á Vilafranca, ahont trobáreu l' acullíment més ardorós, y gayre bé en totas las excursions s' ha pogut veure la simpatía que mereix la Associació.

Atraure aqueix esperit catalanista, fer d' aquesta Associació com un arbre corpulent ab la arrelam extesa per totas las encontradas de Catalunya, que oferís riquíssima cullita en son poderós brancatge, fora, sens cap mena de dubte, lo resultat de la adopció d' aquella idea. Tarragona y Reus, Lleyda y Balaguer, Gerona y Figueras, Vich, Manresa, Vilafranca y cent altres poblacions respondrían, ab un petit esfors de la nostra part, á aquesta invitació y concorrerían satisfetas y entussiasmadas al múltiple objecte de la Associació, fentlo més y més fácil.

Aquesta ja ha fet en tal sentit ab lo nomenament de delegats, mes, senyors, ¡es tant petita la esfera individual! ¡quina diferencia més notable no hi há entre 'ls esforsos d' un sol individuo, per més que aquest possehesca en grau máxim condicions d' inteligencia y activitat, y 'ls resultats portentosos del esperit d' associació! Es en va demostrarho. Está reconegut que la diferencia que hi há entre 'l resultat dels esforsos separats d' un nombre d' individuos y 'l dels esforsos del meteix nombre constituits en associació, es igual á la diferencia que vá del resultat d' una progressió aritmética al d' una geométrica.

Havent de radiar las excursions de la Associació per tot lo territori de Catalunya, tenint per únich centre á Barcelona, la tasca se 'ns fá immensament llarga y 'ns será necessaria, pera tocar resultats d' alguna importancia, una quan-

titat també inmensa de temps; al pas que, tenint seccions constituidas en las diversas comarcas de la nostra terra, los resultats que obtindriam serian més promptes y més grans y no correriam lo perill que ara correm de que, per ignoradas, s' escapessen al nostre exámen moltas preciositats científicas, artísticas ó pintorescas.

Crech que aqueix pensament no fora dificultós de realisar perque 'ls meteixos delegats, ab llur ilustració y entussiasme catalanista, trobarían agradable y útil la ajuda dels respectius convehins y farian esforsos pera conseguirla.

Permeteume que acabe, perque la vostra comprensió haurá bastat ahont haja faltat la meva pobre suficiencia al exposarvos la idea que hem aportat á Catalunya; idea no nova, sinó latent ja fá temps en la imaginació de molts catalans, com en la nostra; pensament que, donantli forma, provem de llensar á la publicitat, á fi de que, com eléctrica guspira, encengue l' entussiasme dels nostres compatricis; á fi de que, cayent com llevor fructífera sobre la nostra terra generosa y ajudantnos á conresarla persoras que válgan y 'n sápigan més que nosaltres, dongue fruyts preuhats.

La Associació catalanista d' excursions científicas ha recullit la llevor.... Estem segurs de que germinará.

Antoni Massó.

Desembre 1877.

FI DEL VOLUM I.